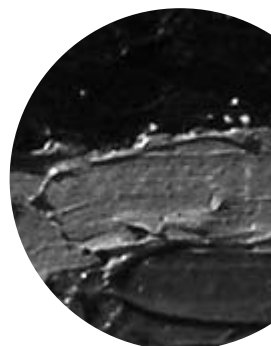

Kalandozás Keleten

Beszélgetés Köteles Katalinnal

N. TÓTH ANIKÓ

Az ipolysági Köteles Katalin lengyel barátjával, Filip Marzeccel és egy másik lengyel fiatalemberrel, Pawel Rogalával 2012 márciusában nekivágott a világnak: bejárták Törökországot, Grúziát, Örményországot, Azerbajdzsánt, Oroszországot és Mongóliát. Az alábbiakban Kati úti élményeiről beszél.

– *Miért választottátok ezt az irányt?*

– Tíz és fél évet éltem Londonban, s valahogy elegendő lett. Nekem az volt a lényeg, hogy kiessek az emberek közül, és feloldódhassak a természetben. Szerettem megismerni más emberek kultúráját, de most sokkal kevésbé motivált ez, mint barátomat, Filipet. Autóval mentünk, hogy olyan helyeket is bejárjunk, ahova turistaként biztosan nem jutnánk el. Utunk során aztán olyan emberekkel találkoztunk, akik megfordították bennem az emberiszonyt. Számos helyen ugyanis szívélyesen behívtak, megvendégeltek, annak ellenére, hogy idegenek voltunk. Amikor Törökországban első alkalommal invitáltak, ellenkeztem. Filip erősködött, hogy be kell mennünk, ha már ilyen kedvesen hívnak. De azért többször mondtunk nemet miattam. Az hiszem, nem kellett volna ennyire visszafogottnak lennem.

– *Megterveztétek az útvonalat? Hogyan készültetek? Hogyan osztottátok be az időt?*

– Mongólia volt a végcél. Eredetileg Azerbajdzsán nem szerepelt a tervben, de aztán ott is szétnéztünk. Az időnkét a vízumkényszer osztotta be. Törökországban szlovák útlevéllel csak egy hónapig tartózkodhattam, a lengyelek viszont háromig. Ezért ki kellett lépni az országból, majd újból visszamenni. Örményországban csak három hétig, Azerbajdzsánban, Oroszországban, Mongóliában egy hónapra szólt a vízum. El akartuk kerülni az esős időszakot Mongóliában, ezért augusztus-szeptemberre kellett odaérnünk. Filip egyik barátja ajánlotta, hogy gyakoroljuk az orosz. Én annak idején tanultam két évig, emlékeztem az azbukára. Az angol nem volt elég az érvényesüléshez, csak az orosz. Mongóliában meg már az se. Térképet vittünk, Törökországban még volt GPS-ünk is, a többi helyen már nem.

– *Szándékosan kerültétek a turisták által kedvelt helyeket?*

– Láttunk azért lenyűgöző turistahelyeket is Törökország nyugati és déli részén. Kappadóciát vagy a Pamukkále geológiai képződményeit nem szabad kihagyni.

– *Te geológiát végeztél, de sose dolgoztál a szakmádban. Milyen benyomást tett rád ez az élmény?*

– Meglepődtem magamon, hiszen nemcsak Törökországban, hanem Mongóliában is elértünk a vulkanikus területekhez. Amikor egyetemre jártam, nem volt lehetőségem megtekinteni ezeket, most egy kicsit felelevenítettem az ismereteimet.

– *Törökországban mi volt a legérdekesebb?*

– A déli és a keleti országrész, ahol a kurdok élnek. Cikkcakkban mentünk, mert amint említettem, időnként ki kellett lépni az országból. Nyugatról keletre tartottunk, majd északra, ahol átmentünk két napra Grúziába, majd a Fekete-tenger mentén le, középre, aztán délre. A turistahelyeken ugyanúgy viszonyulnak a turistákhoz, mint Európa más helyein: ha van pénzed, szívesen látnak. Március elején szerencsére még nem volt turistaszезon. Elég nehézkes volt a kommunikáció, de fölfedeztem néhány szót, ami hasonlít a magyarhoz: az árpa, a kupak, az alma, a kicsi jelentésű kücsük. Azerbajdzsánban pedig kicsi volt a kicsi. Ezeknek nagyon megörültem. A lengyelek nem értettek semmit, én viszont egypár szót elkaptam. Nevettünk is, hogy a magyar nyelvvel érvényesülni lehet.

– *Az autó volt a házatok?*

– Igen, közel hét hónapig laktunk az autóban. Nekem az jelentette a biztonságot. Többnyire patak mellett vagy folyóparton álltunk meg. De gyakran megtörtént, és kicsit fura is volt, hogy ismeretlenként csak úgy behívtak az utcáról, hogy töltsük ott az éjszakát, főleg Törökországban és Azerbajdzsánban. Nagyon megható volt.

– *Nomád életmódot éltetek tehát?*

– Igen, tüzet raktunk, itthonról vitt szalonnát, kolbászt ettünk, én főztem,

sütöttem. Láttak bennünket a pásztorok, és este visszajöttek, hogy nem maradhatunk ott, menjünk hozzájuk. Nem azért, mert nem lett volna biztonságos a hely, hanem a büszkeségük nem engedte, hogy egy idegen a szabad ég alatt töltsse az éjszakát. Egyszer pl. megtörtént, hogy három férfival találkoztunk egy patak partján, akik csaknem összevesztek, melyikük vigyen minket haza. Végül valahogy eldöntötték. Egy 50-55 körüli férfi családjánál vendégeltek meg, vacsorával kínáltak. Aztán engem a nőkhöz osztottak. Ekkor tapasztaltuk meg először a muzulmánok eltérő szokásait. Külön aludtak a nők, külön a férfiak, pedig volt több szobájuk. Filippel nem vagyunk ugyan házások, de elég hosszú ideje tart a kapcsolatunk. Ezért volt furcsa, hogy nem kaptunk közös vendégszobát.

– *Törökországban alapvetően alacsonyabbrendűek a nők?*

– Szerintem igen. Főleg délen és keleten csak nőket láttunk dolgozni a földeken. A kisebb településeken teázóba csak férfiak járhattak. Ilyen teázóknál gyakran megálltunk, ha tájékozódni akartunk, hol vagyunk, merre tovább. Én nem is mentem be, mert próbáltam tiszteletben tartani a szokásaikat. Mindenhol nagyon segítőkészek voltak, teával kínáltak. Ez főleg Törökországban és Azerbajdzsánban jellemző, a két muzulmán országban.

– *Mi volt számodra szokatlan?*

– A vendégszeretet, illetve a nőkhöz való viszony teljesen más. Dél-Törökországban, Mardinban egy szűk sikátorban egy kisfiú behívott hozzájuk. Gondoltuk, el akarnak nekünk adni valamit, mert azért ilyen is előfordult, meg a szegényebb helyeken gyerekek kéregettek. Aztán mégis bementünk. Két fiú- és két lánytestvére volt a kisfiúnak, s mivel tanulnak angolul az iskolában, sikerült egy kicsit kommunikálni. Kiderült, hogy ez a kisfiú nagyon szereti a turistákat meg úgy általában az idegeneket. Csak két szobájuk volt, bútor nélkül. A földön ültünk gyönyörű szőnyegekben. Az anyuka kurd volt, az apuka török, de ő éppen dolgozott. A nő sütött nekünk kenyeret. És hát teával kínált. A tea hozzá tartozik a kultúrájukhoz, annyi teát, mint Törökországban, sehol nem ittunk. Egész kicsi, decsis üveg csészécskéik vannak, középen elkeskenyednek. Nagyon erős fekete teát fogyasztanak rengeteg cukorral. Én se a fekete teát, se a cukrot nem szeretem, de ennek a kettőnek a kombinációja nagyon különleges volt. Törökországban soha nem kínáltak meg alkohollal. Ezzel a családdal töltöttük végül az egész napot. Törökországban egyébként nagyon nehéz volt a higiénia betartása. A nagyobb városokban volt törökfürdő, *hamam*, de nőket nem engedtek be, vagy hetente csupán egyszer vagy kétszer nyitották meg számukra. Ha nem a nők napján érkeztünk, akkor nem volt esélyem. Az anyuka nekem felajánlotta (a férfiaknak nem), hogy használhatom a fürdőszobájukat. Ami egy vödörből és egy kancsóból állt, locsolhattam magamra a vizet. A hamam is ilyen, folyik a csapból a víz, külön a hideg, külön a meleg, nincs mosdókagyló. Az igazi hamam közepén van egy márványlap, ami nagyon

forró, és miután leöntögetted magad vízzel, egy kicsit ráfeküdhetsz. Egyetlen turistahelyen történt meg, hogy együtt volt a férfi és a női fürdő.

– *Kerültétek a nagyvárosokat?*

– Azért ezt nem mondanám, mert ha egyszer ilyen messzire elmegyünk, akkor nem lehet kihagyni pl. Isztambult, Tbiliszit, Bakut, Jerevánt. Egyébként nagyon sok lengyel diákkal találkoztunk.

– *A lengyelben erős a kalandvágy?*

– A lengyelek nyitottabbak, mint mi, magyarok. Eleve sokkal többen vannak, 40 millióan. Bárhová mentünk, lengyelekkel mindenhol találkoztunk.

– *Tapasztaltál olyat, hogy Filip egy adott helyzetben eltérően reagált lengyelként, mint te magyarként?*

– A két kultúra nincs messze egymástól. Filip lengyelként Ausztráliában nőtt fel, emiatt is nagyon nyitott, könnyen barátkozik, vonzza az embereket, ebben eléggé különbözünk. És lazán veszi a szituációkat. Amitől én megijedtem, abból ő gond nélkül kivágta magát. Oroszországban pl. két nap alatt 15-ször állítottak meg a rendőrök. Egyrészt gyanúsak voltunk, másrészt várták a *padáreket*. Filip mindig kibeszélte magát. Örményországban fizettünk csak gyorshajtásért. Igaz, nem lehetett látni a sebességkorlátozó táblát.

– *Nem féltél egyébként?*

– Eleinte azért igen, de idővel ez teljesen elmúlt. Az emberek között, az erdőben, a patak partján, a semmi közepén soha nem féltém. Az emberek mindig odajöttek, nincs-e szükségünk valamire. Törökországban benzinkutak mellett aludtunk. Reggelente odajött a benzinkutas, és megkérdezte, teát kérünk-e vagy kávét. Mindezt ingyen. Nem volt olyan kút, ahol ez meg nem történt volna. Több helyen a benzinkutas ott lakott a kút mellett, még azt is felajánlotta, hogy ha le akarunk mosdani, bemehetünk hozzájuk. A kaukázusi országokhoz képest a török kutak egyébként nagyon tiszták voltak. Talán a rengeteg kamion miatt.

– *Törökországból merre mentetek tovább?*

– Grúziába. A kaukázusi országok közül itt a legszebb a természet. Az emberek nagyon kedvesek, de pl. kevésbé vendégszeretőek, mint a törökök vagy az azeriek. Itt alkohollal kínáltak, a *csacsával*, ami házi készítésű töröklypálinka, de nekem nem ízlett.

– *Ha nem fogadtad el, megsértődtek?*

– Nem lehetett nem elfogadni. Kénytelen voltam meginni. Kis stampellivel kínáltak, többször is. Filip benne volt az ilyesmiben, szereti kipróbálni a helyi ízeket. Egyébként mindenhol megkóstoltuk a jellegzetes ételeket, bár én elég sokat főztem.

– *Melyik étel ízlett?*

Törökországban az édességek. A *bakláva*, *künefe* nagyon finom.

Grúziában a hús dominál, a *saslik*, azt nem szeretem a bárányhús miatt. Aztán van a *hinkáli*, ami a tortellinihez vagy a pirozskihoz hasonlít, gombával, káposztával, hússal töltik, érdekes fűszerekkel ízesítik. Örményországban, Azerbajdzsánban többnyire húst esznek. Mongóliában pedig egyenesen húst hússal esznek. Főleg birkát és kecskét. Északon és Ulánbátor közelében még vannak fák, de a Góbi sivatag felé egyre fogynak. Ezért összegyűjtik az állatok ürülékét, kiszárítják, és ezzel tüzelnek. Nemigen tudnak sütni, hiszen ez hamar ellobban, és nem ad elég meleget.

Nagyon érdekes volt számomra, hogy a jurták előtt óriási napelemeket tartanak. Bent szatellit telefonjuk van, és hatalmas képernyőjű televíziót néznek. Egyik kedves ipolysági ismerősöm, Márton Öcsi bácsi 1964-ben járt Mongóliában, olvastam az élménybeszámolóját, és gondoltam, azóta változott a helyzet. De Ulánbátoron kívül a körülmények nem sokat változtak. A csorda után mondjuk nem lóval, hanem motorbiciklivel mennek. Régi orosz UAZ-okat használnak. Amúgy a nomád életstílus megmaradt. Szerencsénk volt, mert behívott egy család, és megláthattuk, hogyan élnek Ulánbátortól kb. 300 km-re. Házigazdánk felesége Ulánbátorban él a fiával, mert az iskolába jár, és csak az iskolai szünetekben jönnek haza. A papa pedig a testvérével és a nagybáccsival lakik. Három jurtából áll a törzs. Állattenyésztéssel foglalkoznak. Reggel kihajtják, este betereleik a több száz állatot. A hatalmas nyájukat tartó embereknek valószínűleg igen jól megy.

– *Milyen a jurta berendezése?*

– A bejárat mellett a bal oldalon egy ágy van, ahova minket ültettek, jobb oldalt a háziak foglaltak helyet. Középen a tűzhely egy bográccsal, abban főznek mindent, húst só nélkül meg a tsajt (tejes teát). Délután érkeztünk, vacsorára és reggelire is ugyanazt a húst kaptuk.

– *Hogyan társalogtatok?*

– Elég nehézkes volt a kommunikáció, hiszen se oroszul, se angolul nem tudnak, csak mutogattunk. Ott is kedvelik az alkoholos italokat, megkóstoltuk a *kumiszt*, az *archát*, mi pedig vodkával viszonztuk a vendéglátást. Az emberek korán járnak aludni, és nagyon korán kelnek az állatok miatt.

– *Hogyan osztják meg a területeket?*

– Amerre a szem ellátott, mindenhol nyájak voltak, de nem sikerült megtudni, hogyan egyeznek meg. Sok km-t kellett menni ahhoz, hogy egy újabb családra bukkanjunk. Hatalmas területen alig él ember. Ez egyébként csodálatos volt, mentünk, mentünk a végtelenbe tartó dűlőutakon. Ulánbátorból a szélrózsa minden irányába visz aszfaltút kb. 200 km-re, aztán megszűnnek, nincsenek útjelző táblák se. Azért is kellett a jurtákhoz menni, hogy eligazítsanak, meg hát az autó is elromlott egyszer-kétszer. Ebben is nagyon segítettek. Terepjárókkal és kisebb teherautókkal közlekednek, ezzel szállítják bevásárláskor a holmit. Ha nem kanyarodunk oda a jurtákhoz, akkor mehettünk volna napokig úgy, hogy senkivel sem találkoztunk volna.

A csend volt egyébként a legnagyobb élmény Mongóliában. Órákig el tudtam ücsörögni a kocsni mellett, és hallgatni. Olyan csend volt, hogy a madárszárnyuhogás is hallatszott a magasból. Ez nagyon megható volt. Sajnáltam is, hogy csupán 30 napra kaptunk vízumot. Csak délen voltunk, középen, a Karakorum környékén, és fönt a Hövszögöl-tónál, de az Altáj-hegységhez már nem jutottunk el. Nagy élmény volt a Góbi sivatag is. Harminc percig tartott felmászni egy hatalmas homokdűne tetejére. Rengeteg tevét láttunk. A tevbőgés messzire elhallatszott, mert nem voltak pl. fák, amik felfogták volna a hangot.

– *Milyen az emberek öltözéke?*

– A törököké teljesen olyan, mint a mienk. Igazából Mongóliában láttunk nagy különbséget. Délinek nevezik azt a hosszú köntöst, amit övvel fognak össze. Ezt viselik, amikor az állatokkal foglalkoznak, ha bejönnek a jurtába, tehát egész nap. Díszebb darabjuk is van, általában akkor veszik fel, amikor a városba mennek. A tisztálkodáskultúra is eltérő náluk. Főleg a gyerekek maszatosak. Ez nagyon furcsa, hiszen a patakok olyan tiszták, hogy inni lehet belőlük, mégse mosakodnak benne. Azt se tudom, mennyi ruhájuk lehet, mert a jurtában nem láttam szekrényt, amiben tárolhatnák a holmijukat. Az ágyon, szőnyegen, bográcson kívül a szent sarokban van egy komódszerű bútoruk, melyen a nagyszülők képe van kitéve. Többnyire buddhisták vagy sámánisták.

– *Hol tartják az edényeket?*

– Leginkább a földön. Az edények fából vagy kerámiából készülnek. A hús pedig belülről lóg a jurta falán. De nincsenek legyek, és semmilyen szagot nem lehet érezni. A húst két napig tartják bent, hiszen megengedhetik maguknak, hogy mindig frissen vágjanak. Hűtjük sincs. Mindig csak annyit főznek, amennyit megesznek. Nekem ez elég riasztó volt, nemigen eszem húst, főleg bárányhúst, a szaga miatt. Nem akartam megsérteni őket, ezért mondtam, hogy vegetáriánus vagyok. A mongoloknál biztosan nincsenek vegetáriánusok. Inkább főztem magamnak. Oroszországban a supermarketben bevásároltunk, tehát voltak készleteink.

– *Mivel ették a húst?*

– A jurtákban nem esznek körítést. Minden fűszer nélküli főtt húst fogyasztanak. Még csak nem is főzik puhára. A tsajt, teát tejjel isszák, de semmilyen tea-íze nincs, nekem lötyynek tűnt. Tejből egyébként szárított joghurtnak nevezett ételt készítenek. Sajtot, túrót nem csinálnak. Amikor megsavanyszik egy kicsit a tej, felforralják, kiöntik hatalmas fatepsibe, kőkeményre szárítják, felvagdossák, és azt evegetik. Nekem majdnem beletörött a fogam. Először azt hittem, cukorka. De nincs kenyérük se, tehát elég egyoldalúan táplálkoznak. A gyerekek viszont pirospozsgások, majd kicsattannak az egészségtől: a hústól meg a tejtől.

– *Utatok során egyébként a vendéglátóitok vagy az alkalmi ismerőseitek*

kíváncsiak voltak-e, honnan jöttek?

– Főleg Törökországban és Azerbajdzsánban. Örményországban, Jerevánban pedig, amikor egy kifőzdében lengyelül beszélgettünk, egy hölgy kijött a konyhából. Elmesélte, hogy 96-ban másfél évig Lengyelországban élt a férjével. Rögtön meghívott bennünket vacsorára. A férje archeológus, egész kicsi lakásukban az ember mintha évezredekkel lépett volna vissza, mert az egyik szobájuk tele van régiségekkel. Van egy 20 éves lányuk, és velük él a nagymama is. Nagyon egyszerű és kedves emberek. Szerencsénk volt, mert örmény ételeket kóstolhattunk náluk is. A három kaukázusi ország közül Örményország a legelmaradottabb, tapasztalni lehetett a szegénységet. A fővárosban a szövetkezeti lakásban csak minden másnap engedik meg a vizet. Vannak falvak, ahol este nincs áram.

– *Hiányoztak neked a civilizációs dolgok?*

– Nem. Kezdetől fogva autóban aludtunk, patakban mosdottunk. Ez hozzátartozott, sőt ez volt benne az érdekes.

– *Egy-két napnál tovább sehol sem időztetek?*

– De igen, Grúziában, a hegyekben. Grúzia nagyon szép. A legnagyobb vagy inkább leghíresebb hegyüknél, a Kazbeginél már voltak turisták, főleg hegymászókkal találkoztunk. Hegyi-Karabahba, Nagorno-Karabahba is elmentünk. Azt a tanácsot kaptuk, hogy először Azerbajdzsánba, s csak azután menjünk Örményországba. Nagyon rossz az azeriak és az örmények viszonya. 1936-ban határmódosítás volt, bizonyos terület Azerbajdzsánhoz került. Ezért folyt a háború 1991 és '94 között. Hegyi-Karabahba külön vízumot kellett igényelni. El kellett mennünk a fővárosba, Sztepanakertbe, ki kellett dolgoznunk egy útitervet, amit később ellenőriztek a rendőrök. Amikor végül odaértünk, láttuk, hogy egész falvak vannak lebombázva, kiegészve még bombát is találtunk. Ott egy kicsit félttem, nehogy rámenjünk. Bizonyos területeket megtisztítottak, erre táblák hívták fel a figyelmet. Egy örmény határhoz közeli azerbajdzsáni faluban még soha nem járt nemhogy turista, de más azeriek se. Nem tudták elképzelni, mit keresünk mi ott. Az azeriek egyébként nagyon büszkék az országukra, van bennük egy egészséges lokálpatriotizmus. Egy alkalmi ismerősünk elhívott a falujába. Felmentünk a hegyi erdőbe, ahol pásztorok laktak egy tákolmányban. Hihetetlen, hogy tudnak az emberek olyan körülmények között élni. Nagyon szerényen, de igazán szívből megvendégeltek, burgonyát sütött le a néni hagymával, valami savanyított erdei növényt adott mellé. Kicsit tudtak oroszul, és elmesélték, hogy az örmény határőrök lelövik az állataikat, de megtörtént, hogy embert is. Örményországban viszont az érem másik oldalát is megláttuk, mert ugyanazt mondták az azeriekről. Nagorno-Karabahban sokszor megállítottak a rendőrök. Rákérdeztek, voltunk-e Azerbajdzsánban. Gyanúsak voltunk, hiszen a turisták által került helyeken mászkáltunk, egyenesen kémnek néztek.

– *Ez félelmetes szituáció volt, nem?*

– Egy kicsit megijedtünk. Ott is az erdőben aludtunk. A falu szélén épp nagy mulatságot tartottak a rendőrök, ahova meghívtak minket is. Nem akartam idegen helyen aludni, ezért mi inkább az erdőt választottuk. Utánunk küldték hát a sofőrt, de mivel nem álltunk kötélnek, fél óra múlva körülvették az autót. És hát jócskán ivott már mindenki. Szerencsére végül békén hagytak. De virradatkor ismét eljött értünk a sofőr, és a faluban megint nagy vendéglátásban részesítettek.

– *Valóban bevontak tehát benneteket a helyi eseményekbe.*

– A nagyvárosi emberek nagyon közömbösek. A vendégszeretet inkább vidéken volt jellemző. Bakuban az egyik benzinkúton még az is előfordult, hogy pénzt kértek azért, hogy a parkolóban éjszakáztunk. Jóval anyagiasabbak, a nyugati értékrend dominál. Bakuban éppen az eurovíziós dalfesztivál után jártunk, rengeteg külföldi volt, látszott, hogy a helyiek nagyon felkészültek az eseményre. Ott egyébként nagyon sok külföldi dolgozik. Az egyik óvárosi sikátorban bementünk egy régiségkereskedésbe. Lengyelül beszélgettünk, és megszólított egy fiatal fiú, aki Lengyelországban járt főiskolára, ahol szláv nyelveket tanult, még csehül is tudott. Vele is, mint ahogy a mai napig nagyon sok alkalmi ismerőssel tartjuk a kapcsolatot e-mailben. Grúzia északi részén Svaneti vagy Kakheti borvidéken sok a turista. Délre tartva felvettünk egy 21 éves stoppos fiút, aki tudott angolul. Nagyon érdekelte, honnan jövünk, mit csinálunk. Meghívott a nagybácsija falujába. Épp a vízumra várakoztunk, hát elmentünk. Szegényes kis falu volt, a vendéglátásból is lehetett látni, hogy nem jómódú a család. De csak úgy sugárzott belőlük a szeretet. Őket pl. nagyon érdekelte, honnan vagyunk. Folyékonyan beszéltek oroszul, így könnyebb volt a kommunikáció. Rábeszéltek, hogy másnap is maradjunk, és miattunk levágták az egyik hatalmas nyulukat. Vendéglátónk leánya, Szolome nagyon szerette a nyulakat, és oda se ült a vacsorához, annyira sajnálta. Nekem meg összeszorult a torkom emiatt.

– *Részt vettetek-e valamilyen ünnepségen vagy kulturális rendezvényen?*

– Grúziában voltunk egy mulatságon. Kosokat vágtak szertartásosan: ahol a vérüket kifolyatták, oda csak férfiak mehettek mint valami szent helyre. Megfigyeltem, hogy a nők koccintásnál nem állhattak fel, tósztot pedig csak férfi mondhatott. Az ünnep egy hétig tartott. Egy másik szent helyen gyertyát gyújtottak, oda már mehettek nők is. Aztán nagy vigasság következett. Harmonikáztak, rögtön táncba hívtak. Körtáncot jártak, és a nők nem is nagyon érnek a férfiakhoz.

– *Szóba került az előbb a sámánizmus. Láttatok valamilyen szertartást is?*

– Nem, csak az ún. szent helyeket, „obókat” Oroszország déli részén, a Bajkál-tónál. Olyan tiszta a Bajkál vize, hogy bögrével ittuk. Olhon szigetéről

aztán hallottam a rádióban, ott van az egyik legnagyobb sámán-fesztivál, nagyon sok sámánizmussal foglalkozó magyar is jár oda. A lakosság legnagyobb része sámánista, s csak nagyon kis százalékban buddhista. Az obó-helyek kő- vagy farakások, amelyek fel voltak díszítve kék és fehér szalagokkal, és mindenféle tárgyak voltak körülöttük, a rossz gumikeréktől kezdve az üres alkoholos üvegig, az alkohollal feltehetően előzőleg körüllocsolták a területet. Ezekkel a tárgyakkal a szellemeknek hoznak áldozatot. Szertartást nem láttuk, csak a tárgyakat. Mongóliában is voltak ilyen helyek. Ezek többnyire dombos részen vagy hegyoldalban voltak. A friss nyomok, tárgyak alapján gyakran keresik fel őket.

– *Mi a különbség a keleti és a nyugati ember között?*

– A nyitottság. Álomban sem gondoltam volna, hogy ennyire vendég-szeretőek lesznek, hogy megbíznak az idegenben. Pont anyunak hoztam fel, hogy ő beengedne-e, etetne, itatna-e egy idegent. Más vallásúak, kultúrájúak voltunk, mégis befogadtak. Ez volt számomra nagyon megható. Úgy tapasztaltam, hogy minél szegényebbek az emberek, annál befogadóbbak. Sok helyen megtörténhetett, hogy az utolsó falatjait nekünk adták.

– *Az állandó útonlét nem viselt meg?*

– Mongóliában eladtuk az autót, majd Thaiföldre repültünk. Még most is emlegetjük, milyen jó volt az autós hat és fél hónap, hiszen ezután csak oda mehettünk, ahová a repülő vagy az autóbusz elvitt. Sokkal kalandosabb volt az autóval. Számos gyönyörű hely van, amit a térképek fel sem tüntetnek.

– *Thaiföldön mit csináltak?*

– A reptéren döntöttük el, milyen irányba induljunk. Október elején érkezünk Koh Tao szigetére. Sajnos kifogtuk az esős időszakot. Én ott csak három hétig tartózkodtam, aztán egyedül fölmentem északra, Chiang Maiba. Nagy különbség van az egzotikus szigetek és az északi országrészek között. A turisták a szigetekre mennek, ahol gyönyörű helyek vannak, de hiányzik a kultúra. Északon is voltak turisták, de kevesebben. Különlegeseek a buddhista templomok, monostorok. Az emberek sokkal kedvesebbek, mint a szigetekén. A szigetekén úgy éreztem, egy vagyok a sok járkáló pénztárca közül. Ha betérek, és veszek valamit, jó vagyok, de ha nem, akkor közömböseek.

– *Nagy merészség van benned, hogy csak úgy egyedül nekivágsz mindenféle ismeretlennek.*

– Én a szigeten majd megfulladtam, nagyon nem tetszett, a turisták miatt sem, de a helyiek is arrogánsan viselkedtek. Filip bűvárokodott, én pedig úgy döntöttem, elvégzek inkább egy thai masszázs kurzust Chiang Maiban, egy masszázs iskolában, amit kifejezetten külföldieknek hirdettek. Eredetileg szívesebben tanultam volna elhagyatott faluban élő csontkovácstól, de attól féltem, hogy nehéz lesz a kommunikáció, és nem elég, hogy valaki megmutatja, nem árt tudni az elméletét is. Az iskolában angolul beszéltek.

Én egyébként már szereztem egy masszázs diplomát Londonban. A thai iskola nagyon érdekes volt. Reggel megérkeztünk, le kellett venni a cipőt, kaptunk egy kimonóféle öltözetet, egyforma színű lezser felsőt és egy hosszú nadrágot. Előbb imádkoztunk, de nem tették kötelezővé. Elvonulhattál, csöndben megvártad, míg befejezik. Kilencen voltunk európaiak. Imádság után meditáció volt, jógyakorlatokat végeztünk, tehát testünket-lelkünket felkészítettük az egész napos masszírozásra, ami elég fárasztó. Aztán a nap végén autóbusszal hazaszállítottak.

– *Milyen képességre volt szükség ahhoz, hogy boldogulni tudjatok ezen az utazáson?*

– Szerencsém volt, hogy Filip könnyen barátkozik, és minden szituációban feltalálja magát. Kellott egy nagyfokú alkalmazkodóképesség azért is, mert négy hónapon keresztül hárman voltunk az autóban. Meg hát az embernek saját magával is meg kellett küzdenie, mert néha az alapvető dolgok is problémát jelentettek, mint pl. a tisztálkodás.

– *Kiderült Filipről olyasmi, amit addig nem tudtál róla?*

– Az, hogy milyen nagy szíve van. Sokszor bevitt valakit magával az üzletbe, hogy válasszon magának, amire szüksége van, akkora volt a szegénység egy-egy vidéken. Egyszer a cipőjét adta oda. Volt persze tartalék cipője. Aztán egy másik dolog: én nagy állatbarát vagyok. Utunk során rengeteg kóbor kutyával és macskával találkoztunk, ezért tele volt az autónk kutyaedellel. Örményországban annyira megsajnálunk egy kutyát, hogy majdnem föladtuk mongóliai álmainkat, útlevelet akartunk váltani neki, azt terveztük, hazajövünk. Aztán a barátunk lebeszélte róla.

– *Van olyan hely, ahova visszavágysz?*

– Mongóliába.

– *El tudod képzelni, hogy ott élj?*

– Nem, azt nem. De a többi országban sem. Nem vagyok anyagias, de a kaukázusi országokban nagy a szegénység. A fővárosban persze lehet jó munkát szerezni, de ott az emberek is hasonlóképpen viselkednek, mint nyugaton.

– *Behívsz majd a házádba ismeretlen embert?*

– Elsősorban fölmérném a helyzetet. Ha meglátnék valaki idegent, megkérdezném, nincs-e szüksége segítségre. Másképp viszonyulnék az emberekhez. Érdekes, hogy ezt éppen a muzulmán országokban tanultam.

– *Az utazás más emberré tett téged?*

– Azt tanultam meg belőle, hogy nyitottnak kell lenni. És megpróbálom ismét szeretni az embereket. Ezenkívül remélem, hogy a nyugat nem fog kihúzódni keletre.

Ipolyság, 2013. február 19.